

Bifurcation :

Carnet de recherche digressif et interactif

Etienne Baron

DNSEP5École Européenne Supérieure de l'Image

Sous la direction d'**Frédéric Curien** et de **Désirée Laurenz**.

en cours -v0.2

Résumé

Mémoire soutenu à l'EESI de Poitiers-Angoulême sur la question de la Bifurcation comme manière de singulariser des pratiques artistiques - Il sera question de faire un focus spécifiquement sur les pratiques numériques en art (développement, installation, création, ...).

Mots-clés : art numérique, édition numérique,

Abstract

Mémoire soutenu à l'EESI de Poitiers-Angoulême sur la question de la Bifurcation comme manière de singulariser des pratiques artistiques - Il sera question de faire un focus spécifiquement sur les pratiques numériques en art (développement, installation, création, ...).

Keywords : digital art, digital publishing

Remerciements

Je remercie Frédéric Curien et Désirée Lorenz pour avoir accepté la co-direction de ce mémoire, et pour m'avoir apporté des retours précieux, rapides, exigeants et enthousiasmants.

Merci à Julie Stæbler pour sa patience, son acharnement et sa fougue.

Sommaire

Introduction : D'une digression à l'autre...	5
1. Espace de la Bifurcation	7
1.0 Introduction	0
1.1. La carte : dimension heuristique de la bifurcation	9
1.2. Logique et sémantique de la bifurcation	11
2. Questionner le paradigme de la singularité	7
2.0 Introduction	0
2.1. État et passage au sein d'une bifurcation	15
2.2. Détour sans détour, paradoxe de la singularité	17
3. Être différent mais relié	7
3.0 Introduction	0
3.1. Complexe et décentralisation	21
3.2. Comment ne pas suivre le chemin	23
 Conclusion : ...Pour finir par une bifurcation	 25
 Notes	 27
 Annexes	 28
Lexique	28
Bibliographie	30

Introduction : D'une digression à l'autre...

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed (Bayard, 1996) odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum (Boissier & Lafargue, 2008) est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis (Deleuze et al., 1980) nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id

dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean (Déruelle, 2004) porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum (Filliou & Règler, 1998), a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

1.0 Introduction

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed (Goodfellow et al., 2014) odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus (Manovich, 2017) dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum (Manovitch & Crevier, 2015). Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at

pharetra lorem (Maziarczyk, 2018) porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos (Moebius, 1980) himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

1.1. La carte : dimension heuristique de la bifurcation

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque (Nine, 2019) sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper (Patron, 1995) dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam (Robbe-Grillet, 2010) leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis (Sabry, 1992) nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis

at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis (Shannon & Weaver, 1975) commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

1.2. Logique et sémantique de la bifurcation

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget (Stiegler, 2015) sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper (Stiegler, 2018), ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum (*abstractmachine.net*, s. d.) et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis (Marin Dacos, 2010) at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus.

Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque (Watzlawick et al., 1967). Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

2.0 Introduction

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec

sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

2.1. État et passage au sein d'une bifurcation

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at

pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

2.2. Détour sans détour, paradoxe de la singularité

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at

pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

3.0 Introduction

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec

sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

3.1. Complexe et décentralisation

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at

pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

3.2. Comment ne pas suivre le chemin

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at

pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

Conclusion : ...Pour finir par une bifurcation

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

Notes

Les notes sont placées à la fin de ce document, à défaut de pouvoir être intégrées en pied de page ou dans les différentes parties concernées.

Annexes

Lexique

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Cras massa lorem, malesuada non sodales ut, condimentum in massa. Quisque sit amet lorem neque. Phasellus rhoncus leo risus, ut ultrices odio accumsan eget. Mauris ac urna nec risus dictum pretium. Duis sit amet enim sed odio dapibus sollicitudin. Phasellus iaculis ullamcorper enim ut porttitor. Pellentesque sit amet turpis felis. Duis eget sagittis massa. Sed laoreet quam neque, vitae pharetra tortor interdum et. Pellentesque fermentum sapien massa, non rhoncus turpis lacinia ut. Proin ut venenatis dui.

Vestibulum rutrum ante at rhoncus porta. Donec vestibulum vulputate magna, a fermentum felis vestibulum in. Suspendisse potenti. Nam semper, ipsum nec pellentesque accumsan, arcu arcu pellentesque nisi, nec aliquam ante est in magna. Vivamus lacinia elementum purus. Mauris dignissim pulvinar eros, ut ullamcorper dolor pretium non. Nullam tempus dictum est a pharetra. Maecenas ut lorem velit. Nullam dapibus ligula est, nec interdum felis faucibus et. Mauris at felis purus. Curabitur malesuada ipsum metus, nec imperdiet purus congue quis. Suspendisse ornare accumsan eros at pharetra.

Donec convallis lorem non magna bibendum fermentum. Cras ultricies, mi ut efficitur rhoncus, justo nibh molestie arcu, vel vulputate quam leo sit amet velit. Fusce ut mi sem. Donec ac dignissim odio, non accumsan sapien. Nulla malesuada consectetur lobortis. Maecenas lorem enim, condimentum et pulvinar vel, lobortis nec ex. Mauris a vulputate dolor.

Sed dapibus turpis mollis nulla auctor posuere. Nulla dignissim nulla eget blandit tempus. In congue neque dolor. Fusce lorem lectus, ultricies non mattis at, suscipit id

dolor. Curabitur sed convallis enim. Cras aliquet rutrum finibus. Nunc nunc mi, accumsan eu bibendum eu, iaculis at mauris. Aenean porta commodo sapien, at pharetra lorem porttitor nec. Quisque nec enim et ante eleifend eleifend. Proin nec sollicitudin orci, nec luctus justo. Donec tempor posuere dui, at lobortis tellus condimentum sed. Vivamus posuere posuere lacus, et blandit augue tincidunt molestie. Nunc vel dignissim elit.

Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Nam id neque sed libero pharetra gravida. Quisque nec arcu et justo accumsan dictum. Etiam iaculis commodo augue, aliquam aliquet lectus luctus rhoncus. Aliquam suscipit feugiat quam, in consectetur eros porttitor sed. Suspendisse rutrum dui sit amet odio condimentum, a mollis arcu finibus. Vestibulum sed felis mollis, luctus neque non, auctor nunc. Quisque a purus eu erat lobortis vulputate vitae id neque. Fusce volutpat tortor nunc, eget sollicitudin ex semper in. In laoreet dui purus, consectetur accumsan felis facilisis ac. Nulla facilisi. Vivamus ornare, sem ut pretium ullamcorper, nulla est tincidunt tellus, facilisis facilisis turpis libero id ligula.

Bibliographie

Cette bibliographie est également disponible sur Zotero sous forme d'un groupe, des références peuvent être ajoutées :

https://www.zotero.org/groups/2559522/bifurcation_eesi_memoire

Ouvrages

Bayard, P. (1996). *Le hors-sujet: Proust et la digression*. Editions de Minuit.

<http://excerpts.numilog.com/books/9782707315779.pdf>

Boissier, J.-L., & Lafargue, J.-N. (2008). *La relation comme forme: l'interactivité en art*.

https://www.lespressesdureel.com/file/ouvrage/1407/extrait_pdf_1407.pdf

Booba. (2006). *Ouais Ouais*(feat. Mac Tyer). Universal Barclay.

Deleuze, G., Guattari, F., & Deleuze, G. (1980). *Mille plateaux* (Numéro t. 2). Éditions de

minuit. [https://cequisecret.net/sites/secret/public/pdf/Mille-Plateaux-](https://cequisecret.net/sites/secret/public/pdf/Mille-Plateaux-Gilles_Deleuze.pdf)

[Gilles_Deleuze.pdf](https://cequisecret.net/sites/secret/public/pdf/Mille-Plateaux-Gilles_Deleuze.pdf)

Déruelle, A. (2004). *Balzac et la digression: une nouvelle prose romanesque*. C. Pirot.

[https://www.cairn.info/revue-l-annee-balzacienne-2006-1-page-379.htm?](https://www.cairn.info/revue-l-annee-balzacienne-2006-1-page-379.htm?contenu=article)

[contenu=article](https://www.cairn.info/revue-l-annee-balzacienne-2006-1-page-379.htm?contenu=article)

Filliou, R., & Règler, J. (1998). *Enseigner et apprendre, arts vivants*. Lebeer Hossmann.

https://monoskop.org/images/5/59/Filliou_Robert_Enseigner_et_apprendre_arts_vivants_1998.pdf

Manovitch, L., & Crevier, R. (2015). *Le langage des nouveaux médias*.

<https://journals.openedition.org/questionsdecommunication/5949>

Nine, L. (2019). *Budapest ou presque*.

Rilke, R. M. (2005). *Les quatrains valaisans*. Fata Morgana.

Robbe-Grillet, A. (2010). *Les gommages* (Nachdr.). Les Éd. de Minuit.

http://www.leseditionsdeminuit.fr/images/extrait_1795.pdf

Sabry, R. (1992). *Stratégies discursives: digression, transition, suspens* (Numéro 54 = 54). Editions de l'Ecole des hautes études en sciences sociales.

[https://www.persee.fr/doc/mots_0243-6450_1994_num_39_1_1901?](https://www.persee.fr/doc/mots_0243-6450_1994_num_39_1_1901?q=balzac+et+la+digression)

[q=balzac+et+la+digression](https://www.persee.fr/doc/mots_0243-6450_1994_num_39_1_1901?q=balzac+et+la+digression)

Shannon, C. E., & Weaver, W. (1975). *The mathematical theory of communication*.

University of Illinois Press.

<http://people.math.harvard.edu/~ctm/home/text/others/shannon/entropy/entropy.pdf>

Stiegler, B. (2018). *Qu'appelle-t-on panser? 1: L'immense régression*. Éditions Les liens

qui libèrent. <https://excerpts.numilog.com/books/9791020905505.pdf>

Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of human communication: a study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes*. Norton.

<http://capesdocte.wdfiles.com/local->

[files/fiches/Watzlawick_P_logique_communication.pdf](http://capesdocte.wdfiles.com/local-files/fiches/Watzlawick_P_logique_communication.pdf)

Moebius. (1980). *La deviation*. Les Humanoïdes Associes.

Articles

Goodfellow, I. J., Pouget-Abadie, J., Mirza, M., Xu, B., Warde-Farley, D., Ozair, S., Courville, A., & Bengio, Y. (2014). Generative Adversarial Networks. *arXiv:1406.2661 [cs, stat]*.

<http://arxiv.org/abs/1406.2661>

Manovich, L. (2017). Une esthétique post-média. *appareil*, 18.

<https://doi.org/10.4000/appareil.2394>

Marin Dacos, P. M. (2010). *Les carnets de recherche en ligne, espace d'une conversation scientifique décentrée*. pp.N/A, https://archivesic.ccsd.cnrs.fr/sic_00439849/document

Maziarczyk, A. (2018). Les non-sens et les sens de l'écriture digressive d'Éric Chevillard. Le cas de Palafox. *Orbis Linguarum*, 50, 317. <https://doi.org/10.23817/olin.50-25>

Patron, S. (1995). L'Hypothèse de Robert Pinget ou la littérature émet des doutes. *litt*, 97(1), 41-51. <https://doi.org/10.3406/litt.1995.2360>

Stiegler, B. (2015). Sortir de l'anthropocène. *Multitudes*, 60(3), 137. <https://doi.org/10.3917/mult.060.0137>

Thèses

**Billets de blog, conférences, vidéos,
émissions de radio, divers**

À propos

Ce document, que vous lisez la version web, la version PDF ou la version imprimée, est le mémoire d'Etienne Baron sous la direction de Frédéric Curien et de Désirée Laurenz. Il s'agit d'un travail de recherche réalisé dans le cadre du Diplôme National Supérieure d'Expression Plastique à l'EESI Angoulême-Poitiers.

Soutenance

La soutenance de ce mémoire aura lieu en février 2021 à l'EESI Angoulême-Poitiers.

Version

Version v0.2, datée du Vendredi 11 Septembre 2020.

Version PDF imprimable.

Licence

Licence Creative Commons BY-NC-SA, Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International. Ce mémoire, dans son système, est un fork du travail de thèse mené par Antoine Fouchié à l'Enssib sur les systèmes de publication et l'impact du numérique sur ses chaînes actuelles. <https://memoire.quaternum.net>.

Fabrication

Ce mémoire est fabriqué avec les langages, composants, programmes et logiciels suivants :

- langage de balisage léger Markdown;
- générateur de site statique Jekyll;
- extensions pour Jekyll : jekyll-scholar et jekyll-microtypo;
- système de gestion de versions Git;
- plate-forme d'hébergement de dépôt Git GitHub;
- déploiement continu, hébergement et CDN : Netlify;
- script paged.js pour la conversion HTML > PDF;
- éditeur de texte et IDE : Atom;
- navigateur web : Mozilla Firefox;
- logiciel de gestion de références bibliographiques : Zotero.